

ימי השובבי"ם

ממוצאי שבת של פרשת ויחי עד שבת שקוראים בה פרשת משפטים אנחנו בתוך תקופת השובבי"ם. בזמן הזה אנו קוראים בפרשיות השבוע אלו על היציאה של עם ישראל ממ"ט שערי טומאה וכניסתם למ"ט שערי טהרה.

כתב השל"ה הקדוש על תקופת השובבי"ם: "דרך ישראל להתעורר בהם בדרכי תשובה ביתר שאת, כמוזכר בדברי הקדמונים והאחרונים". וכתב בספר השל"ה הקדוש (שמות בדרוש שובבי"ם ת"ת א) שפרשת "שמות" עוסקת בגלות שהיא "סיגופים של ישראל. וימרו את חייכם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך". וכל העבודה הקשה הייתה "למירוק וזיכור". כך אנחנו עושים גם בימים אלו "למירוק וזיכור" ולנקות זוהמת מצרים מעלינו. **כן מובא בשם האריז"ל (קומץ המנחה ב עט)** שפרשיות: שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים שראשי התיבות שלהם הם שובבי"ם הם: "עת לתיקון הברית".

חכמי הרמז אמרו רמז לתיקון השובבים נרמז בגמטריה של מילה זו (שובבים=360) שהוא הבדל בין "קדש" (קדש=404) ל"חול" (חול=44). וגם בין טמא (טמא=44) וקדש (קדש=404).

בפרשת ציצית אנו אומרים כל יום פעמיים כי הקב"ה הוציאנו ממצרים על מנת שנהיה קדושים בשמירת המחשבה ובשמירת העינים. "ולא תתורו אחר ללבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם". אחר ללבבכם - מחשבת עריות. ואחרי עיניכם - ראית עריות. שהם מקלקלים את הקדושה ואם תכלית יציאת מצרים. ניתוק מהטומאה שלהם. "אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אלהיכם" (במדבר טו לט).

אור החיים הקדוש (ויקרא יח ב) למה דווקא בשמירת המחשבה והעיניים תלוי התיקון הזה: "הנה ידוע הוא כי כל מצות אשר צוה ה' לעם קדושו הם מצות שיכול האדם לעמוד בהם, ויטה עצמו אל הרצון לעשותם. זולת מצות פרישת העריות הוא דבר שנפשו של אדם מחמדתן ואונסתו עליהם לעשותם, זולת בהתעצמות הרחקת ב' דברים מהאדם: (א) והם מרחק הרגש ראות העין. (ב) מרחק בחינת החושב. ואם ב' אלו לא יעשה - אין אדם שליט ברוח זה לכלותה ממנו". רוצה לומר כי אדם שבאמת רוצה להתנקות מהעריות. לא יכול לעשות זאת אם הוא לא שומר את עיניו וליבו. ושני אלה בידי לשמור עליהם. ואם לא שומר עליהם - הוא מסור בידיהם. "ואינו צריך לומר אם ישלח ידו ואכל מעט מן הרע הזה - הנה הוא מסור ביד תאותו".

חכמינו אמרו שלא נשתעבדו ישראל במצרים עד שביטלו את ברית המילה שניתנה לאבות. והיא חלק מתיקון העריות. שבת לוי שלא ביטל ברית המילה - לא נשתעבד במצרים (רמב"ן יבמות מו). ולא נגאלו בני ישראל עד שמלו את עצמם במצרים. (רבה שמות יט).

בספר "מגיד מישרים" מובא שמרן רבי יוסף קארו ז"ל היה מקפיד מאוד להתענות בתקופה זו, בפעם אחת עודד אותו המלאך המגיד להחזיק בקבלה זו ואמר לו: דע לך כי "יצר הרע ונחש וסמ"ל כי הם רודפים אחרך תמיד ואלו תשוקתם ואתה תמשול בהם, והנה אמרת להתענות בשבועות הללו של שובבי"ם, ..., **כי האמת שהתענית בשבועות אלו הוא חשוב ומקובל ומרוצה מאוד". (פרשת וארא).** כמו כן הוא עודד אותו להזהר גם בעת אכילתו בלילה בין יום צום אחד למשנהו שלא יאכל לשובע יותר מידי, ולא יאכל לשם הנאה, ולא יאכל כשינו רעב, וגם כשהוא מרגיש חולשה ורעב - לא לאכול יותר מידי. וציווהו להתנהג כמו רבי יהודה הנשיא שלא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה. (שם). ואף על פי שלא כולם במדרגת "רבינו הקדוש" אפשר לנהוג כמותו בחלק מהארוחות שאוכלים, או אפילו בחלק מהארוחה עצמה. ובדאי בתקופת השובבי"ם.

תעניות שובבים: יש מתענים במיעוט אכילה ויש מתענים ממש. (א) יש מתענית פעם אחת בכל השובבים. (ב) יש מתענים בכל שני וחמישי בשבועות השובבי"ם. (ג) יש עושים ארבעים תעניות רצופות חוץ משבת כמובן, ומתענים רק ביום ולא בלילה ועושים זאת במשך תקופת השובבי"ם. **וכתב הרמ"ע מפאנו במאמר תקוני תשובה (פרק ד)** כי מי שאינו יכול לצום ארבעים יום רצוף, ומתענה ימים שאינם רצופין, יש אומרים שיתענה שמונים יום ויש אומרים שיתענה שישים ושמונה יום. (ד) יש מתענים שלשה ימים רצופים יום ולילה ללא הפסקה. והיא חשובה כמו ארבעים יום שצמים רק ביום באופן רצוף. (ה) יש עושים "תענית הפסקה" - שהיא תענית של ששה ימים רצופים יום ולילה. ממוצאי שבת עד ליל שבת שאחריו. ויש עושים "תענית הפסקה" בכל שבוע משבועות השובבים.

כתב השל"ה הקדוש - בספר שמות "אלו התיבות של שובבי"ם ת"ת, רומזים לארבע חומות "תשובה" "תפילה" "צדקה" "תורה". כי שובבים רמז ל"שובו בנים שובבים!!" ובמה? בתיבת ת"ת, ראשי תיבות תשובה תפילה, וגם ראשי תיבות תלמוד תורה, וגם תיבת ת"ת הוא לשון נתינה רומז לצדקה".

וכן כתב בספר "אוהב ישראל" (פרשת ויחי) "שצריך להתאמץ בתיקון זה גם בתענית וגם לכוון בברכת "תקע בשופר גדול" בכוונות הראויים כמבואר בסידור האריז"ל. (ששם כתוב כי צריך האדם להתפלל על כל כוחות שיצאו ממנו לבטלה ח"ו שיחזרו למקומם הראשון). ועיקר התשובה הוא ע"י תורה ותפלה וצדקה. כל אחד ואחד לפי יכולתו, ובפרט בלימוד תורה שבעל פה, לברר הלכה בליבון ובירור יפה בזה הוא מקבץ חלקי הטוב והניצוצין קדישין ומברר אותן מתוך הקליפות להוציא בולעם מפהם. בסוד חיל בלע ויקיאנו (איוב כ, טו) וזהו עיקר התיקון של פגם הברית". "וכל שכן מי שזוכה ללמוד תורה לשמה ממש".

שנה מעוברת: בפרשיות "שמות" עד "משפטים" מדובר על היציאה מעבודת לחרות ועל מתן תורה, גם יציאה גשמית ממצרים מעבודה בחומר ובלבנים וגם יציאה רוחנית מעבודה לאלוקים שעשוי חומר ולבנים. פרשיות "תרומה תצווה" הן הפרשיות העוסקות בביסוס המדרגה הרוחנית שאליה הגיעו בני ישראל במתן תורה על ידי בניית המשכן. תפקיד המשכן הוא להמשיך באופן קבוע את האש ואת הענן שהיו במעמד הר סיני. לשכן את הלוחות שקיבלנו בהר סיני במקום קבוע בתוכנו. ללכת באופן קבוע עם השכינה שהתגלתה עלינו במעמד הר סיני.

מדברי החיד"א משמע שעיקר התיקון של שובבי"ם הוא בשנה מעוברת. וכך כתב: "ומנהג תעניות אלו בכל השנים, אלא שבשנה מעוברת מתקן יותר כמ"ש מהרח"ו זצ"ל. ובימים אלו הוא תקון גדול לקדש עצמו במותר לו".

בדברי האר"י שהוזכרו לעיל כתוב על תיקון הברית שהוא "תורה". ולכן עיקר התיקון של שובבי"ם הוא בלימוד תורה. התחזקות בתורה שנקראת "ברית". ארון התורה נקרא "ארון הברית". "כי על פי הדברים האלה כרתי אתכם ברית ועם ישראל".

וכתב בספר שם משמאל (ויחי תרפ"א) "וממוצא הדברים הנה ימי השובבי"ם ת"ת הם זמן התיקון לחטא הידוע, ויש שמתענים ועושין סיגופים, מוטב שיאמר כל אחד לנפשו מוטב להשתעבד בביתה של תורה ולצמצם את כל מעשיו ותהלוכותיו שיהיו בדרך התורה ולא להשתעבד לתעניתים וסיגופים, כמו שהגיד כ"ק זקיני האדמו"ר הגדול זצללה"ה מקאצק שההילוך בדרך התורה הוא הגדול שבסיגופים לגוף, עכ"ד, ומובן שהאיש השם שכמו להשתעבד לתורה, הן ביגיעת הלימוד והן בצמצום תהלוכת מעשיו. עפ"י דרכי התורה, מועיל יותר מכל סיגופי הגוף". אמנם נראה בהמשך כי היו תלמידי חכמים גדולים שהבינו כי גם עמלי תורה צריכים לעשות תיקונים בתקופה הזו, מלבד מה שצריכים להתחזק בלימוד תורה שתהיה לשמה. ולברר את ההלכה לאמיתה של תורה.